

Ewa Rzewuska
Radna Województwa Dolnośląskiego
Członek Komisji Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Sejmiku Województwa Dolnośląskiego

Problemy edukacji ekologicznej w pracach Komisji Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Sejmiku Województwa Dolnośląskiego III kadencji

Wprowadzenie

Polityka ekologiczna państwa opracowana w 1991 roku zakładała, że dostęp do informacji o stanie środowiska naturalnego jest jednym z elementów praw obywatelskich. Rozwinięciem tej filozofii było opracowanie dokumentu pod nazwą „Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej”, której I wersja powstała w roku 1996 i poprawiona została w roku 2001. Opracowanie dokumentu określonego jako II Polityka Ekologiczna Państwa stało się podstawą do stworzenia Programu Edukacji Ekologicznej, który jednak nigdy w skali kraju nie został uchwalony, prawdopodobnie ze względów finansowych. Jednakże istnienie tych dokumentów stało się inspiracją do opracowania tego typu programu na skalę regionalną w Województwie Dolnośląskim. Wnioskodawcą opracowania Programu Edukacji Ekologicznej dla Dolnego Śląska była Komisja Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Sejmiku I kadencji w maju 2002 roku. Program ten został uchwalony przez Sejmik Dolnośląski w listopadzie 2005 roku wraz z zobowiązaniem Zarządu Województwa do jego nowelizacji co 2 lata [1, 2].

Działania Komisji Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej SWD III kadencji w sprawie rozwoju edukacji ekologicznej.

Komisja Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Sejmiku Województwa Dolnośląskiego podjęła następujące działania (we współpracy z Urzędem Marszałkowskim):

- zwołała Dolnośląskie Międzysektorowe Forum Ekologiczne w czerwcu 2007 roku, oraz jego posiedzenia dodatkowe we wrześniu 2007 oraz styczniu 2008 roku,
- wystąpiła z wnioskiem do Urzędu Marszałkowskiego WD o podjęcie prac nad aktualizacją Programu Edukacji Ekologicznej,
- wydelegowała trzech swoich przedstawicieli do współpracy z Komisją Konsultacyjną ds. opiniowania wniosków w sprawie dofinansowania programów edukacji ekologicznej, przy Wojewódzkim Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (radni Dariusz Stasiak, Wojciech Adamczak i Ewa Rzewuska),
- podjęła działalność zmierzającą do weryfikacji sieci Centrów Edukacji Ekologicznej.

Analiza istniejącego Programu, obserwacje radnych biorących udział w pracach Komisji Konsultacyjnej ds. edukacji ekologicznej oraz spotkania z organizacjami pozarządowymi doprowadziły do następujących wniosków:

- Centra Edukacji Ekologicznej wymienione w Programie opracowanym w 2005 roku nigdy nie zadziałały jako sieć, jakkolwiek nie należy przekreślać efektów pracy niektórych z tych ośrodków, choć nie było w tym zakresie żadnej koordynacji.
- Do Komisji Konsultacyjnej, funkcjonującej w 11 osobowym składzie, trafiają wnioski o finansowanie szeregu akcji związanych z edukacją ekologiczną prowadzoną w szkołach, gremiach samorządowych, wyższych uczelniach itp., bardzo różnych w swoim zakresie (od jednorazowych obchodów np. Święta Ziemi w szkole, po konferencje organizowane przez uczelnie wyższe, lub całorocznie wydawane czasopisma) oraz rozpiętości finansowej, przez co ich ocena wg tego samego schematu (tabela poniżej) staje się problematyczna [3].
- Finansowanie tak nieskoordynowanych działań, jakkolwiek bez wątplenia podnosi w poszczególnych przypadkach świadomość ekologiczną wybranych uczestników, jednakże w bardzo ograniczonym zakresie służy realizacji strategii rozwoju Dolnego Śląska z zachowaniem warunków zrównoważonego rozwoju oraz polityki ekologicznej w odniesieniu do poszczególnych jednostek samorządu i regionu Dolnego Śląska.
- Stanowisko Komisji w tej sprawie opracował radny Dariusz Stasiak proponując, aby nowelizację Programu Edukacji Ekologicznej ograniczyć na tym etapie do: weryfikacji sieci Centrów Edukacji Ekologicznej oraz propozycji w sprawie finansowania edukacji

ekologicznej, radny Stasiak zaproponował też aby powołać 5–7 samorządowych centrów edukacji ekologicznej położonych w terenach o szczególnych walorach przyrodniczych.

KARTA OCENY WNIOSKÓW

zał. nr 1.

Nr.....	Nazwa zadania.....	Punkty	Uwagi dodatkowe
I.	Kryteria formalne		
II a)	Kryteria merytoryczne oceny projektu edukacyjnego		
1.	Jakość (wartość merytoryczna)		
2.	Ponadlokalny charakter projektu		
3.	Innowacyjność		
4.	Programowy charakter projektu		
5.	Zakres współdziałania z innymi organizacjami i instytucjami		
II b)	Pilność realizacyjna projektu		
Suma punktów			
III	Kryteria finansowe		
1	Wartość zadania i wnioskowany udział Funduszu		
2	Otrzymane w tym roku dofinansowanie na inne projekty organizacji		
	Oddział :.....		

Podpisy członków Komisji Konsultacyjnej:

Wrocław, dnia.....

.....

Kryteria wyboru Regionalnych Centrów Edukacji Ekologicznej przygotowane przez radnego Dariusza Stasiaka:

- **Lokalizacja:** RCEE muszą znajdować się na terenie obszarów szczególnie wartościowych pod względem przyrodniczym; przestrzenny zasięg oddziaływania Regionalnych Centrów powinien się uzupełniać i objąć teren całego Dolnego Śląska.
- **Baza:** wielkość obiektu, jakim dysponuje RCEE, ilość dostępnych sal zajęciowych i ich powierzchnia, wyposażenie – nowoczesny sprzęt pozwalający na prowadzenie specjalistycznych zajęć z zakresu edukacji ekologicznej, pomoce naukowe, biblioteka, nowoczesne wyposażenie informatyczne i multimedialne, dostęp do internetu, komfort użytkowników; bezpośrednio sąsiedztwo infrastruktury pozwalającej na prowadzenie zajęć terenowych (m.in. ścieżek edukacyjnych), bliskość obiektów wartościowych przyrodniczo, krajobrazowo i kulturowo; dodatkowe zaplecze rekreacyjne i sportowe, szczególnie przydatne w przypadku dłuższego pobytu (m.in. zielone i białe szkoły).
- **Kadra:** poziom wykształcenia, dodatkowe kursy i szkolenia ukończone przez osoby prowadzące w RCEE zajęcia; współpraca ze specjalistami z dziedzin objętych działalnością edukacyjną Regionalnych Centrów (m.in. pracownicy Dolnośląskiego Zespołu Parków Krajobrazowych, Parków Narodowych, naukowcy, leśnicy, przewodnicy, nauczyciele).
- **Kontynuacja zadań rozpoczętych:** konieczność finansowania działalności ośrodków, których powstanie było wcześniej finansowane ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu (budowa obiektów, zakup sprzętu i wyposażenia).
- **Spójność z pozostałymi działaniami zaplanowanymi dla rozwoju Dolnego Śląska:** między innymi zgodność z koncepcją subregionalnych sieciowych produktów turystycznych, a także z innymi przyjętymi przez samorząd województwa programami rozwoju turystyki i edukacji na Dolnym Śląsku [4].

Zbliżoną do tej wersji koncepcję sieci Centrów Edukacji Ekologicznej zaproponowała radna Ewa Rzewuska:

- sieć centrów samorządowych zlokalizować w miastach będących siedzibą byłych województw, czyli we Wrocławiu, Jeleniej Górze, Wałbrzychu i Legnicy jako największych skupiskach ludności, uzupełniając o Krośnice (teren o wyjątkowych walorach przyrodniczych), Lubiąż (problemy ochrony środowiska typowe dla pogranicza), Nową Rudę (problemy ochrony środowiska byłych terenów przemysłowych, jako propozycja radnego Juliana Golaka) oraz Lubina (problemy ochrony środowiska w okręgu kopalń rud

miedzi) przy czym mogłyby być to niezależne centra lub filie Wrocławia, Jeleniej Góry, Wałbrzycha czy Legnicy; ta sieć mogłaby być uzupełniona o centra Dyrekcji Parków Narodowych, Krajobrazowych i Lasów Państwowych, ta koncepcja nie wyklucza udziału centrów organizacji pozarządowych [6].

Nieco odmienną okazała się koncepcja radnego Wojciecha Adamczaka, aby centrum edukacji ekologicznej znajdowało się w każdej gminie. Zdaniem autora tej publikacji łączyłoby się to z olbrzymim rozproszeniem środków finansowych i kadry.

Na spotkaniu z organizacjami pozarządowymi Komisja zaproponowała, aby weryfikację centrów poprzedzić rozesłaniem do wszystkich istniejących ośrodków specjalnej ankiety wg wzoru opracowanego przez radnego D. Stasiaka, a następnie ich ocenę przez komisję powołaną przez Marszałka, składającą się z pracowników Urzędu, radnych i organizacji pozarządowych. Z uwagi na negatywną opinię Marszałka w tej sprawie do powołania takiej komisji nie doszło z przyczyn kompetencyjnych.

Finansowanie Centrów Edukacji Ekologicznej proponowane przez radnego D. Stasiaka [4]:

- RCEE mogą prawidłowo funkcjonować, planować swoje działania i rozwijać się wyłącznie przy zapewnionym stałym finansowaniu.
- Przy założeniu funkcjonowania Regionalnych Centrów Edukacji Ekologicznej na zasadzie regionalnych liderów edukacji ekologicznej, to właśnie do nich powinna trafiać większość środków. Dlatego 2/3 środków wydatkowanych corocznie przez WFOŚiGW we Wrocławiu na zadania z zakresu edukacji ekologicznej powinno zostać przeznaczonych na utrzymanie i rozwój RCEE.
- Za ich pośrednictwem trafiałyby one i były wykorzystywane w działalności edukacyjnej na poziomie gmin i powiatów. Pozostała część środków byłaby rozdzielana na podstawie ogłaszanych przez WFOŚiGW konkursów projektów.

Według radnej Ewy Rzewuskiej sposób podziału środków finansowych, przeznaczanych aktualnie przez WFOŚiGW, w kwocie około 5 milionów złotych rocznie, należy zmodyfikować w zależności od wartości finansowej składanego wniosku [5]. I tak np. zastosowanie, stosunkowo najprostszej procedury, do przyznawania kwot w granicach 10-15 tysięcy złotych, przeznaczonych głównie na edukację prowadzoną przez szkoły oraz niektóre stowarzyszenia ekologiczne, i procedurę konkursów na zadania o wyższej wartości z podziałem na:

- programy edukacyjne,
- dotowanie czasopism i wydawnictw ekologicznych,
- dotowanie konferencji i wydawnictw pokonferencyjnych, etc.

Komisja rozważa też propozycję podziału całej puli środków na dwie części. Jedną w granicach 30-50% środków z przeznaczeniem na pracę Centrów Edukacji Ekologicznej. Drugą na bieżące finansowanie edukacji ekologicznej zgodnie z wyżej zaproponowanym podziałem. Zdaniem KOŚiGW należałoby też rozpatrzyć dotowanie Ośrodków Edukacji Ekologicznej prowadzonych przez podmioty państwowe, w tym Parki Narodowe, Parki Krajobrazowe, Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych oraz Muzeum Przyrodnicze, które w zakresie swojej statutowej działalności mają wpisana edukację ekologiczną, a więc dysponują w tym zakresie określonymi środkami z budżetu państwa. Dla tych to ośrodków dotowanie z WFOŚiGW powinno być określone odrębnymi przepisami.

Sposób wykorzystywania pieniędzy na edukację ekologiczną przez WFOŚiGW jest jednak kompetencją Rady Nadzorczej tego Funduszu, a sugestie Komisji Sejmiku mogą mieć charakter tylko i wyłącznie głosu doradczego. Na tym tle KOŚiGW Sejmiku rozważa potrzebę zgłoszenia do budżetu Województwa Dolnośląskiego stałej corocznej kwoty na potrzeby edukacji ekologicznej, z której można by dotować samorządowe Centra Edukacji Ekologicznej pozostające w gestii lokalnej.

Komisja Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Sejmiku WD uznała również, że Urząd Marszałkowski powinien wspomagać finansowo samorządowe Centra Edukacji Ekologicznej. W tym celu w lipcu 2008 roku Komisja złożyła wniosek o wprowadzenie do projektu budżetu województwa na rok 2009 kwoty 200 tysięcy złotych na wspomaganie tych Centrów. Niestety w ostatecznej wersji budżetu wniosek ten nie został uwzględniony [7].

We wrześniu 2008 roku Rada Nadzorcza WFOŚiGW we Wrocławiu dokonała zmian w zasadach funkcjonowania Komisji Konsultacyjnej oraz niektórych zasadach przyznawania środków pieniężnych na edukację ekologiczną. Na ocenę efektów tych zmian jest jeszcze za wcześnie.

Spis literatury

1. Program Edukacji Ekologicznej dla Dolnego Śląska. Zarząd Województwa Dolnośląskiego. Wrocław, listopad 2005 roku.
2. Uchwała Nr XLIX/681/2005 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego w sprawie Programu edukacji ekologicznej pod nazwą „Program Edukacji Ekologicznej dla Dolnego Śląska”, z dnia 16 grudnia 2005 roku.
3. Schemat i kryteria oceny wniosków przez Komisję Konsultacyjną ds. Edukacji Ekologicznej działającą przy WFOŚiGW we Wrocławiu. Maszynopis, Wrocław 2007 roku.
4. Propozycje zmian w funkcjonowaniu edukacji ekologicznej na Dolnym Śląsku wg radnego D. Stasiaka. Maszynopis, Wrocław 2008 roku.

5. Propozycje zmian w funkcjonowaniu edukacji ekologicznej na Dolnym Śląsku. Wypowiedź radnej Ewy Rzewuskiej. Maszynopis, Wrocław 6 czerwiec 2008 roku.
6. Ewa Rzewuska, Janusz Janiszewski: Koncepcja Dolnośląskiego Centrum Edukacji Młodzieży w zakresie sportów wodnych. Dolnośląskie Forum Polityczne i Gospodarcze, Krzyżowa 2008 roku.
7. Uchwała – wniosek Komisji Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Nr 68/08 z dnia 23 lipca 2008 roku, w sprawie wniosku Komisji do projektu budżetu województwa na 2009 rok.